

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

Vakken:

AV/PV Praktijk/TV /Huishoudkunde/Verzorging/
Opvoedkunde/Expressie/ (incl. stage) (20 lt/w)
Specifiek gedeelte

Studierichting: Kinderzorg

Studiegebied: Personenzorg

Onderwijsvorm: BSO

Graad: derde graad

Leerjaar: derde leerjaar

Leerplannummer: OO-2019-006

Dit leerplan met inspectienummer 2019/1586/6//V21 werd voorlopig goedgekeurd op 18 april 2019 door de inspectie en gaat in vanaf 1 september 2019.

Inhoud

1. Doelgroep	3
2. Visie	4
3. Vakdoelstellingen en leerinhouden	10
3.1. Cluster 1: Doelstellingen m.b.t. de eigen deskundigheid	10
3.2. Cluster 2: Generieke doelstellingen	12
3.3. Cluster 3: Specifieke doelstellingen	24
4. Minimale materiële vereisten	37

1. Doelgroep

De leerlingengroep in de richting kindzorg is een homogene groep op vlak van interesse en motivatie, maar soms een heterogene groep op vlak van vooropleiding. De richting zal vooral jongeren aanspreken die zich goed voelen bij het op een pedagogisch verantwoorde manier werken met kinderen van 0 tot 12 jaar, het werken met specifieke doelgroepen (met kinderen die bijzondere aandacht of verzorging nodig hebben) in zowel de voorschoolse (kinderopvang van baby's en peuters) als buitenschoolse opvang.

Normaal gezien komen de leerlingen uit de 3e graad Verzorging. Maar ook instroom uit de 3e graad organisatiehulp of leerlingen die al een diploma secundair onderwijs hebben uit andere studierichtingen (bijv. TSO, BSO) is mogelijk. Een aantal leerlingen hebben dan al een basisopleiding gekregen om te functioneren als verzorgende, andere leerlingen hebben deze voorkennis niet. Daarom is het belangrijk om bij het begin van het traject de beginsituatie van elke leerling goed in kaart te brengen, zodoende zicht te krijgen op de leerlingengroep (zodat er kan gedifferentieerd worden) en verdere afspraken te maken met betrekking tot het leertraject.

2. Visie

Het leerplan 7 Kinderzorg werd opgesteld op basis van twee beroepskwalificatiedossiers: kinderbegeleider baby's en peuters en kinderbegeleider schoolgaande kinderen die werden ingeschaald op 10 maart 2017 op niveau 4.

In deze studierichting willen we leerlingen voorbereiden op een job als kinderbegeleider en verwachten we dat leerlingen ten gronde kennis maken met zowel baby's en peuters (0-3 jaar) als schoolgaande kinderen (3-12 jaar).

We willen leerlingen binnen de opleiding zo voorbereiden dat zij als beginnend beroepsbeoefenaar aan de slag kunnen. We verwijzen naar een 'beginnend beroepsbeoefenaar' waarmee we willen benadrukken dat de leerlingen zich - eens zij tot de arbeidsmarkt zijn toegetreden - blijvend zullen moeten professionaliseren en hun handelen kritisch in vraag blijven stellen.

In dit leerplan hebben we getracht om de huidige maatschappelijke evoluties en visies in de sector te integreren. Maar onze maatschappij staat niet stil: ook op dit moment evolueren visies. Daarom is het belangrijk om als leraar ook leerlingen alert en bewust te maken van de maatschappelijke tendensen, noden en evoluties, én deze samen te bespreken binnen de lespraktijk.

Bij het uitschrijven van dit leerplan zijn we uitgegaan van de visie op integrale zorg en ondersteuning en volgende paradigmashift: van probleemgerichte zorg naar **doelgerichte kinderopvang**, van een aanbod gestuurd naar een **kind- en behoeftegericht model**. Binnen dit model staat de **generalistische benadering** centraal waarbij we verwachten dat professionals zorg en ondersteuning kunnen bieden die gericht is op **kwaliteit van leven, op het bieden van alle kansen aan kinderen en hun gezin om te leven en participeren aan de samenleving**.

- 'Kwaliteit van leven centraal stellen' betekent dat we uitgaan van een **holistisch mensbeeld, een positieve/emancipatorische benadering van het kind in zijn totaliteit en zijn/haar sociaal netwerk**.
- Een visie op kinderopvang die vertrekt van kwaliteit van leven, gaat ervan uit dat kinderen zelf de regie over het eigen leven verwerven. Dit impliceert dat we als professional een cruciale rol spelen bij het **ondersteunen/versterken van zelfzorg, zelfmanagement en empowerment van elk kind**.
- Dit impliceert ook dat we als zorgprofessional in elke opvoedingsrelatie rekening houden met **het gezin/het sociaal netwerk van het kind** en hen ook betrekken bij ons zorg- en ondersteuningstraject.
- Dit impliceert dat we **sensitief zijn voor diversiteit**.
- Dit impliceert dat we de **sociale cohesie in de samenleving versterken**.

De kinderbegeleider in de kinderopvang draagt ertoe bij dat elk kind zich goed in zijn vel voelt, uitgedaagd wordt en zich verbonden weet met de mensen en wereld rondom zich. De kinderopvang wil samen met ouders gestalte geven aan de opvoeding. Tegelijk wil deze ook ouders steunen in de opvoedingsverantwoordelijkheid die ze dragen. De kinderopvang wil een plaats zijn waar elk kind, elke ouder en elke medewerker zich thuis voelt. Op die manier draagt de kinderopvang bij tot het realiseren van gelijke kansen voor kinderen, maar ook voor volwassen mannen en vrouwen. Ingebed in warme relaties met anderen streeft de kinderopvang ernaar dat alle kinderen kunnen opgroeien tot volwassenen die vol vertrouwen in het leven staan en bijdragen aan een lerende, democratische samenleving, waar respectvol en duurzaam omgegaan wordt met elkaar en met de omgeving.

Het handelen ten aanzien van kinderen impliceert daarom:

1. dat medewerkers werken vanuit een holistische aanpak,
2. dat medewerkers ervoor zorgen dat kinderen zich emotioneel veilig voelen,
3. dat medewerkers sensitief zijn,
4. dat medewerkers een actieve en stimulerende rol hebben,
5. dat medewerkers kansen geven op autonomie,
6. dat medewerkers hun aanpak afstemmen op elk kind afzonderlijk,
7. dat medewerkers kinderen leren samenleven,
8. dat medewerkers elk kind geïntegreerde ontplooiingskansen bieden op de vier ervaringsgebieden (ik en de ander, lichaam en beweging, communicatie en expressie, verkennen van de wereld).

Het handelen ten aanzien van de ouders impliceert daarom:

9. dat medewerkers en gezinnen elkaar leren kennen,
10. inspraak van en systematisch overleg met gezinnen.

Het handelen ten aanzien van de samenleving impliceert daarom:

11. erkennen en waarderen van diversiteit,
12. samenwerken met andere voorzieningen en diensten.

Goede kinderopvang vraagt reflectieve kinderbegeleiders die bereid zijn te leren van en met elkaar, kinderen, gezinnen en de buurt. Een reflectieve houding is een essentieel onderdeel van de professionaliteit van de kinderbegeleider. Daarom is reflecteren over het eigen wereldbeeld, het eigen handelen en over de vraag hoe je als professional kan omgaan met mensen met andere ideeën, andere mensbeelden, andere achtergronden ... een belangrijke vaardigheid. **Systematisch de vraag stellen 'waarom' doen we bepaalde taken als kinderbegeleider wel/niet/op deze manier, helpt leerlingen om bovenstaande visie te verwoorden en zich eigen te maken. Deze visie is immers de lijm tussen de doelen en vakgebonden attitudes.**

De richting Kinderzorg is een praktijkgerichte opleiding.

In deze opleiding leert men:

- baby's en peuters op te voeden, hen te verzorgen en dit in samenwerking met ouders, collega's en externen rekening houdend met de diversiteit in de samenleving teneinde baby's en peuters in hun algemene ontwikkeling te stimuleren en de ouders als eerste opvoeders te ondersteunen;
- schoolgaande kinderen van de basisschool buiten de schooltijd¹ te begeleiden en bij te dragen aan hun algemene ontwikkeling, dit in samenwerking met ouders, collega's en externen rekening houdend met de diversiteit in de samenleving teneinde het kind zich goed te laten voelen en de ouders als eerste opvoeders te ondersteunen.

¹ Schooltijd: in deze context de tijd dat de kinderen onderwezen worden door de onderwijzer(es), middagpauze en voor- en nabewaking vallen hier niet onder.

Kinderbegeleiders baby's en peuters en schoolgaande kinderen:

- bieden een gevarieerde vrije tijd aan kinderen aan, zowel aan individuele kinderen als aan een groep kinderen;
- zorgen voor de kinderen, dragen bij aan hun ontwikkeling, en hun welbevinden en betrokkenheid en stimuleren hen;
- werken samen met het gezin als partner in de opvoeding;
- werken samen met externen in functie van een gevarieerde vrije tijd voor kinderen;
- werken samen met collega's en verantwoordelijken;
- reflecteren over het pedagogische handelen en op basis van die reflectie verbeteren ze hun handelen;
- gaan om met diversiteit van kinderen, gezinnen, externen en collega's.

Gezien de mogelijks diverse invulling/concretisering binnen verschillende instellingen (binnen het studiegebied personenzorg)– zijn het uitnodigen van gastsprekersgetuigenissen uit het werkveld/doen van bezoeken/extra-muros-activiteiten en stage² belangrijk.

Om leerlingen in deze praktijkgerichte opleiding alle kansen te geven om de doelen kwaliteitsvol aan te leren, in te oefenen en te evalueren in een reële arbeidscontext, adviseren we om van stage een belangrijk onderdeel te maken binnen deze opleiding met een volume van bijv. 12 weken op schooljaarbasis. Gezien de maatschappelijke context en focus van de opleiding adviseren wij voor de stage bij de opvang van baby's en peuters in de voorschoolse opvang een volume van 8 à 10 weken, voor de stage bij schoolgaande kinderen binnen de buitenschoolse opvang een volume van 2 à 4 weken. Een combinatie van blokstage en altemnerende stage is uiteraard ook mogelijk.

Dit leerplan werd opgebouwd rond een aantal clusters van doelstellingen die worden aangevuld met een aantal vakgebonden attitudes relevant voor een kinderbegeleider.

² Om te bepalen of een stageplaats in aanmerking komt, neem je als uitgangspunt: of de doelen **op het vooropgestelde beheersingsniveau** in de vooropgestelde **context** met de vooropgestelde **doelgroep** onder **kwaliteitsvolle begeleiding** kunnen gerealiseerd worden of niet.

In dit leerplan werken we vanuit verschillende vakken/met verschillende collega's samen aan de doelen en vakgebonden attitudes van dit leerplan. We beschouwen het behorend tot de autonomie van de vakgroep om - in overleg met de directie - te bepalen welke doelen en vakgebonden attitudes op school en/of op stage worden aangeleerd, ingeoeft en geëvalueerd. We gaan ervan uit dat binnen de vakgroep duidelijke, formele afspraken gemaakt worden over wie aan welke leerplandoelstellingen/vakgebonden attitudes zal werken en welke leerplandoelstellingen geïntegreerd worden in de geïntegreerde proef. Vooral voor de generieke doelstellingen moet worden afgesproken wie de leerplandoelstellingen aanleert en wie ze verder integreert in de lespraktijk.

Op het einde van deze opleiding moeten de leerlingen in staat zijn om:

- op een deskundige/pedagogische verantwoorde manier te werken met kinderen van 0-12 jaar,
- zelfstandig te werken onder verwijderd toezicht,
- te werken binnen de voorziene tijdsafbakening.

Dit concretiseren we in clusters van leerplandoelstellingen:

Cluster 1: Doelstellingen m.b.t de eigen deskundigheid

Cluster 2: Generieke doelstellingen

Cluster 3: Specifieke doelstellingen:

- Opvoedkundige/expressieve doelstellingen
- Verzorgende/zorg ondersteunende doelstellingen
- Huishoudkundige/logistieke doelstellingen

en volgende vakgebonden attitudes die in combinatie met de leerplandoelstellingen worden nagestreefd: cliëntgericht werken; teamgericht werken; zelfstandig werken; nauwkeurig werken; beleefd en respectvol zijn; discreet zijn; flexibel zijn; empathisch zijn; authentiek/echt zijn; creatief zijn; stressbestendig zijn en kritisch ingesteld zijn.

Vanuit de beroepskwalificatiedossiers wordt dit als volgt verder omschreven.

De vereiste attitudes zijn

voor de kinderbegeleider baby's en peuters:

- gaat empathisch om met baby's en peuters en ouders;
- is betrouwbaar en werkt loyaal samen met collega's en externen;
- handelt integer en ethisch;
- verdeelt zijn aandacht tussen de zorg voor één baby/peuter en het aandacht hebben voor de groep;
- bouwt een vertrouwensrelatie op met de baby's en peuters;
- bekijkt de ontwikkeling van baby's en peuters als een geheel;
- verbindt de zorgactiviteiten en pedagogisch activiteiten met elkaar;
- werkt met variabele uren en dit kan lange werkdagen impliceren;
- stelt zich flexibel op;
- is georganiseerd en kan gestructureerd werken;
- neemt initiatief;
- werkt ergonomisch en kan baby's en peuters tillen en dragen en werkt op kindhoogte;
- vergt stressbestendigheid omdat op hetzelfde moment dient ingespeeld te worden op de behoeften van de verschillende baby's en peuters;

- is alert om de veiligheid van de baby's en peuters te garanderen en de risico's op ongevallen te beperken;
- neemt een sensitief-responsieve basishouding aan: de signalen en de behoeften van de baby's en peuters opmerken, juist interpreteren en er op een gepaste manier op ingaan;
- gaat om met kinderen met een beperking/specifieke ontwikkelingsbehoefte;

voor de kinderbegeleider schoolgaande kinderen:

- gaat empathisch om met kinderen en ouders;
- is betrouwbaar en werkt loyaal samen met collega's en externen;
- handelt integer en ethisch;
- verdeelt zijn aandacht tussen de zorg voor één kind en het aandacht hebben voor de groep;
- bouwt een vertrouwensrelatie op met de kinderen;
- bekijkt de ontwikkeling van kinderen als een geheel en verbindt de zorg- en pedagogische activiteiten;
- stelt zich flexibel op;
- is georganiseerd en kan gestructureerd werken;
- neemt initiatief;
- werkt ergonomisch en kan kinderen tillen en dragen en werkt op kindhoogte;
- werkt met een groep kinderen, dit vergt stressbestendigheid om tegemoet te komen aan de behoeften van de verschillende kinderen;
- is alert om de veiligheid van de kinderen te garanderen en de risico's op ongevallen te beperken;
- kan in de buitenschoolse groepsopvang werkt met een variabel, onderbroken (voor schooltijd, na schooltijd) uurrooster;
- kan in de gezinsopvang naast schoolgaande kinderen ook baby's en peuters opvangen;
- werkt met kinderen van verschillende leeftijden deze kan variëren tussen de 2½ jaar en het moment waarop de kinderen de basisschool verlaten, als er ook baby's en peuters gelijktijdig worden opgevangen, is de variëteit nog groter;
- gaat om met kinderen met een beperking/specifieke ontwikkelingsbehoefte;
- begeleidt de kinderen op weg van en naar de school.

3. Vakdoelstellingen en leerinhouden³

3.1. Cluster 1: Doelstellingen m.b.t. de eigen deskundigheid

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen ontwikkelen de eigen deskundigheid.			
1.	De leerlingen vinden vormingsorganisaties en programma's terug (D).	<ul style="list-style-type: none"> Vormingsorganisaties Vormingsprogramma's 	
2.	De leerlingen scholen zich professioneel bij (D).	<ul style="list-style-type: none"> Professionalisering 	
3.	De leerlingen gaan op constructieve wijze om met de grenzen van hun beroepsdomein in functie van hun eigen competenties. (D)	<ul style="list-style-type: none"> Takenpakket kinderbegeleider Grenzen beroepsdomein Eigen competenties 	
4.	De leerlingen wisselen kennis uit met andere kinderbegeleiders (bijv. collega's ...). (D)	<ul style="list-style-type: none"> Informatie uitwisseling 	
5.	De leerlingen gebruiken de taal die men in het kader van het beroep hanteert op voldoende deskundige wijze zowel mondeling als schriftelijk. (D)	<ul style="list-style-type: none"> Vakterminologie 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> Eigen deskundigheid: de focus ligt op het stimuleren tot levenslang leren via het volgen van actuele maatschappelijke tendensen, professionaliseringsactiviteiten, vormingsactiviteiten- en programma's Belangrijk hierbij is dat leerlingen hierover het gesprek aangaan met anderen zodoende de nieuwe informatie te verwerken/te delen/te verankeren en de eigen deskundigheid/professionaliteit te bevorderen. Door de startersgids van Kind en Gezin te raadplegen en te gebruiken, leren leerlingen omgaan met terminologie, nodige kwalificaties (cfr. Nepstatuten/vanuit de bescherming van de leerlingen) en administratie. Bekijk zeker ook de verschillende brochures van Kind en Gezin bijv. kwalificaties en attesten. Een ICT-opdracht kan een mooie insteek vormen (bijv. het professionaliseringsaanbod opzoeken via websites) maar ook het raadplegen van informatiebrochures of flyers van op stage, apotheek, mutualiteiten bieden mogelijkheden. De focus ligt op het vinden van organisaties die vormingen 		

³ D: deze leerplandoelstellingen worden voorzien om aan differentiatie te doen zodat de leerkracht kan inspelen op de verschillende interesses, leerstatus en leerprofielen van de leerlingen. Deze differentiatiedoelstellingen worden aangeduid met een D.

	<p>aanbieden voor kinderbegeleiders en het bekijken van het concrete vormingsprogramma dat een organisatie aanbiedt, bijv. Kind en Gezin, VBJK, VDAB, nieuwsbrieven.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zich bijscholen kan door het uitvoeren van gerichte opdrachten (bijv. rond vakliteratuur), het in gesprek gaan met gastsprekers, een bezoek te brengen aan bedrijven/beurs of leerlingen laten aansluiten bij professionaliseringsinitiatieven binnen de instellingen/stageplaatsen • Leerlingen delen de nieuw verworven informatie/kennis n.a.v. de professionaliseringsinitiatieven met anderen: (mede)leerlingen, de stagementor/stagebegeleider • Leerlingen gebruiken vakterminologie tijdens concrete toepassingen/opdrachten en hanteren professioneel taalgebruik.
--	--

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen dragen bij tot de ontwikkeling van het beroep.			
6.	De leerlingen bespreken de vormen van kinderopvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Historiek van kinderopvang • Maatschappelijke functie van kinderopvang • Vormen van kinderopvang 	
7.	De leerlingen geven voorbeelden van nieuwe ontwikkelingen in de kinderopvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Actuele tendensen – visie 	
8.	De leerlingen fungeren als rolmodel voor andere stagiairs in de opleiding.	<ul style="list-style-type: none"> • Professionele houding 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer beknopt kan geschetst worden hoe de visie/organisatie van kinderopvang geëvolueerd is, wat de maatschappelijke functie is van kinderopvang en welke vormen kinderopvang er zijn. • We verwachten dat leerlingen de ontwikkelingen binnen de kinderopvang opvolgen: in eerste instantie gaat dit over actuele tendensen en ontwikkeling in visie/kijk op kinderopvang. • We vinden het belangrijk dat leerlingen zich bewust zijn van hun rol/taak binnen de kinderopvang: dat ze hier een zekere beroepsfierheid mogen over uitstralen en hierbij vooral een professionele houding aannemen, zeker naar andere/jongere stagiaires uit bijv. 5 verzorging. 		

3.2. Cluster 2: Generieke doelstellingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
De leerlingen reflecteren over de werking en dragen bij tot het verbeteren van de kinderopvang. (K130301 Id41357-c)			
9.	De leerlingen passen basismethoden voor (zelf-)reflectie toe.	<ul style="list-style-type: none"> • Basismethoden voor zelfreflectie • Reflecteren over eigen handelen • Eigen handelen bijsturen 	
10.	De leerlingen stellen het eigen handelen in vraag.		
11.	De leerlingen verbeteren het eigen handelen.		
12.	De leerlingen bekijken een probleem door de bril van de verschillende betrokken personen (bijv. het kind, zijn ouders, een collega ...).	<ul style="list-style-type: none"> • Perspectief van anderen • Empathie en respect 	
13.	De leerlingen zoeken in overleg met collega's of de pedagogische ondersteuner naar een gezamenlijke oplossing.	<ul style="list-style-type: none"> • Oplossingsgericht werken 	
14.	De leerlingen bedenken samen met collega's verbeterpunten voor de werking.	<ul style="list-style-type: none"> • Verbeterpunten werking 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfreflectie blijft een belangrijk aandachtspunt en kan via verschillende methoden worden aangeleerd: kritische vragen, ABC-methode, Korthagen, het aanleggen van een POP/PAP, werken met een Blob tree, kernkwadranten van Offman, STARR 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Kijken vanuit verschillende perspectieven/brillen: hiervoor bestaan ondersteunende instrumenten in het kader van reflectie/intervisie: (Wanda → waarderende praktijkanalyse - Hoeden van Bono, inclusiespel, spel rond Memo-Q ...). 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Het reflecteren over het eigen handelen, het formuleren van werkpunten en het handelen optimaliseren kan gebeuren vanuit gerichte opdrachten (opvoedkundige, verzorgende, huishoudkundige ...) in de klas, op stage en praktijklessen op verplaatsing. Eventueel kan Memo-Q hiervoor gebruikt worden. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Het meedenken met collega's over verbeterpunten ten aanzien van de werking kan tijdens een teamoverleg aan bod komen. 		

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
De leerlingen observeren het gedrag van het kind, individueel en in groep, reflecteren hierover en stemmen hun handelen hierop af. (K130301 Id18117-c)			
15.	De leerlingen kijken naar het gedrag van de kinderen en gaan na hoe ze zich voelen en of ze betrokken zijn op wat er om hen heen gebeurt.	<ul style="list-style-type: none"> Observeren: <ul style="list-style-type: none"> participerend / niet-participerend, observatiemethoden. 	
16.	De leerlingen kijken naar de algemene ontwikkeling van elke kind.	<ul style="list-style-type: none"> Observatie van de algemene ontwikkeling 	
17.	De leerlingen vangen signalen van de kinderen op en bespreken deze met collega's en de ouders.	<ul style="list-style-type: none"> Signalen: <ul style="list-style-type: none"> comfort/discomfort, alarmsignalen, verontrustende situaties, ... 	
18.	De leerlingen bespreken wat ze gezien hebben met een collega/de pedagogische ondersteuner en passen waar nodig hun manier van omgaan met het kind aan.	<ul style="list-style-type: none"> Bespreken met collega's en ouders Eigen handelen afstemmen 	
19.	De leerlingen maken kort een verslag van hoe de dag voor de baby/peuter verlopen is.	<ul style="list-style-type: none"> Rapporteren: <ul style="list-style-type: none"> mondeling, schriftelijk. 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
<ul style="list-style-type: none"> Observeren/evalueren/interpreteren en rapporteren: van gedrag en het handelen hierop afstemmen: vanuit gedrag, nagaan hoe kinderen/ouders en anderen zich voelen/betrokken zijn bij wat gebeurt, in functie van de algemene ontwikkeling van het kind, manier van omgaan afstemmen op de signalen/behoefte van het kind (symptomen van discomfort/ziek zijn (cfr. procedure in de dienst, hierover mondeling en schriftelijk rapporteren (in team, met de ouders, met anderen). In principe zijn de regels voor het uitvoeren van een kwaliteitsvolle observatie gekend en ingeoeft vanuit de derde graad. Signalen van discomfort: alle uitingen van gedrag die discomfort aanduiden bijv. verveling, afwezig zijn, apathie, agressie, hyperactief ... We adviseren om hierbij ook rekening te houden met de omgevingselementen die op het kind een invloed kunnen hebben. Verontrustende situaties mogen ruim geïnterpreteerd worden: alle situaties/signalen die een begeleider doen nadenken/zich zorgen maken/verontrusten over wat met een kind/de context aan de hand is. Naast observeren en interpreteren, verwachten we dat leerlingen op een correcte, objectieve en professionele manier rapporteren naar: ouders, collega's, pedagogisch ondersteuner ... zowel mondeling als schriftelijk. Voor de voorschoolse opvang verwachten we ook dat leerlingen een kort verslag kunnen maken van het dagverloop. Kennis van Standaardnederlands is binnen deze opleiding zeer belangrijk: de leerling staat immers in nauw contact/communicatie met kinderen, ouders, andere zorgverleners en externen. De leerling moet zichzelf vloeiend en spontaan kunnen uitdrukken zonder daarvoor aantoonbaar naar 			

woorden te moeten zoeken. Zij/hij moet een conversatie kunnen voeren met de baby's, peuters, schoolkinderen, ouders, andere zorgverleners en externen en efficiënt kunnen rapporteren (ook via korte verslagen en mededelingen) aan andere zorgverleners. Indien de Nederlandse taal een probleem zou vormen, dan adviseren wij gerichte taalondersteuning en remediëring.

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen gaan op een positieve, opbouwende manier om met alle kinderen, ouders, collega's en anderen. (K130301 Id41350-c)			
20.	De leerlingen herkennen in concrete situaties mogelijke schendingen van de Rechten van het Kind.	<ul style="list-style-type: none"> • Rechten van het Kind • Mogelijke schendingen • Bedreigde opvoedingssituaties • Signaalfunctie/Meldingsplicht 	
21.	De leerlingen respecteren elke persoon.	<ul style="list-style-type: none"> • Respect tonen <ul style="list-style-type: none"> – als begeleider, – voor iedereen. 	
22.	De leerlingen helpen kinderen om respect te tonen voor anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderen helpen respectvol om te gaan met anderen 	
23.	De leerlingen staan open voor verschillende meningen over opvoeding.	<ul style="list-style-type: none"> • Open staan voor verschillen de meningen <ul style="list-style-type: none"> – opvoedingsvisies, – opvoedingsstijlen/opvoedingsmiddelen. 	
24.	De leerlingen herkennen de eigen manier van omgaan met kinderen, ouders, collega's of anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Reflectie over eigen manier van omgaan 	
25.	De leerlingen accepteren dat hun manier van omgaan verschillend kan zijn van deze van anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Accepteren van verschillen 	
26.	De leerlingen laten kinderen in de opvang, tijdens de activiteiten, op een positieve manier kennismaken met gelijkenissen en verschillen tussen kinderen, gezinnen en de wereld om hen heen.	<ul style="list-style-type: none"> • Positief omgaan met diversiteit 	
27.	De leerlingen respecteren de thuistaal van elk kind.	<ul style="list-style-type: none"> • Respect voor de thuistaal 	
28.	De leerlingen respecteren de privacy van alle personen.	<ul style="list-style-type: none"> • Respecteren van beroepsgeheim • Respect voor privacy • Privé en werk gescheiden houden 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- We verwachten dat leerlingen zich deontologisch en professioneel gedragen: op een positieve, opbouwende manier omgaan met anderen, vanuit een professionele/vertrouwensrelatie, op een positieve manier omgaan met verschillen/diversiteit, respectvol omgaan met anderen (bijv. respect voor verschillen, andere opvoedingsvisie, privacy, thuistaal ...).
- Graag leggen we hier ook de link naar cultuursensitieve zorg (www.pigmentzorg.be) en aandacht voor het omgaan met mensen met migratie-achtergrond (cfr. het boek "Bouwstenen voor een cultuursensitieve zorg- en welzijnsorganisatie").
- Het is vooral de bedoeling dat leerlingen - vanuit concrete casussen/artikels/filmpjes - kunnen aangeven welke rechten van het Kind in gevaar zijn/geschonden worden. Vooral de essentie van de kinderrechten is belangrijk - dit moet niet tot in detail behandeld worden.
- Mogelijke bronnen zijn: kinderrechtencommissariaat, kinderrechtenwinkel, Unicef
- We gaan ervan uit dat leerlingen informatie verzamelen/respectvol omgaan met de lokale context waarin kinderen opgroeien: gezinscontext, sociaal netwerk, buurtcontext
- We gaan ervan uit dat leerlingen op een positieve manier omgaan met diversiteit in het algemeen en specifiek in de kinderopvang: dat leerlingen respectvol omgaan met verschillende achtergronden, maatschappelijk kwetsbare gezinnen (kansarmoede, SES ...), kinderen met een beperking (visie met betrekking tot inclusie)
- Aangezien taalstimulering een belangrijke taak is van een kinderbegeleider, gaan we ervan uit dat leerlingen weten hoe ze aan taalstimulering kunnen doen en op een positieve manier/respectvol omgaan met de thuistaal van de kinderen/ouders en meertaligheid in het algemeen.
- Het respectvol omgaan kan gelinkt worden aan verschillende items: bijv. empathie, oplossingsgericht werken, communicatie/overleg/actief luisteren, feedback vragen en aanvaarden, omgaan met bezorgdheden/klachten/problemen

LEERPLANDOELSTELLINGEN m.b.t. De leerlingen stimuleren elk kind in zijn ontwikkeling -uitgaand van zijn talenten en ondernemingszin - en bieden kinderen een gevarieerde vrije tijd aan. (K130301 Id16735-c)		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
29.	De leerlingen beschrijven hoe een hoog welbevinden en betrokkenheid noodzakelijk is voor de ontwikkeling.	<ul style="list-style-type: none"> Belang • Welbevinden • Betrokkenheid 	
30.	De leerlingen beschrijven in grote lijnen de ontwikkeling van het kind van nul tot twaalf jaar op fysiek, psychisch, sociaal-relatieel, emotioneel, communicatief/taal stimulerend, creatief en moreel vlak.	<ul style="list-style-type: none"> • Algemene ontwikkeling van het kind: <ul style="list-style-type: none"> – baby / peuter (0-3j), – schoolkind (3-12j). • Ontwikkelingsdomeinen: • Fysiek • Psychisch • Sociaal-relatieel • Emotioneel • Communicatief <ul style="list-style-type: none"> – taal • Creatief • Moreel 	
31.	De leerlingen kijken naar de talenten van de kinderen en geven hen op een leuke en uitdagende manier kansen om te spelen en zich te ontplooien.	<ul style="list-style-type: none"> • Talenten • Kansen tot spelen en ontplooien 	
32.	De leerlingen geven elk kind ruimte om op hun eigen manier en volgens hun interesses te spelen, dingen te ondernemen.	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimte geven: <ul style="list-style-type: none"> – eigen manier, – eigen interesse. 	
33.	De leerlingen spelen mee en spelen in op datgene waarmee het kind bezig is, improviseren, zijn creatief en expressief.	<ul style="list-style-type: none"> • Meespelen • Inspelen op: <ul style="list-style-type: none"> – improviseren, – creativiteit, – expressiviteit. 	
34.	De leerlingen bevorderen de zelfstandigheid van de kinderen en helpen enkel wanneer nodig.	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandigheid bevorderen 	

35.	De leerlingen bieden activiteiten aan op maat van de kinderen en met een bepaalde uitdaging of moeilijkheidsgraad.	<ul style="list-style-type: none"> • Activiteiten op maat: <ul style="list-style-type: none"> – bepaalde uitdaging, – bepaalde moeilijkheidsgraad. 	
36.	De leerlingen moedigen het kind aan tot initiatief.	<ul style="list-style-type: none"> • Aanmoedigen tot initiatief 	
37.	De leerlingen organiseren en begeleiden activiteiten.	<ul style="list-style-type: none"> • Activiteiten: <ul style="list-style-type: none"> – organiseren, – en begeleiden. – muzikale expressie, – dramatische expressie, – beeldende expressie, – spelvormen en spelideeën. – ... – thema-activiteiten 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- Graag verwijzen we naar het belang van kinderbetrokkenheid en -participatie.
- **Betrokkenheid** van het kind gaat over het geconcentreerd en tijdvergeten bezig zijn, gemotiveerd bezig zijn, een open houding hebben voor wat de omgeving te bieden heeft, intens mentaal actief zijn, exploratiedrang hebben en zich bewegen aan de grens van de eigen mogelijkheden.
- **Welbevinden** van het kind is het positieve gevoel dat een kind heeft als de situatie waarin het zich bevindt, tegemoetkomt aan zijn basisbehoeften: het gaat om lichamelijke behoeften, de behoefte aan liefde en affectie, de behoefte aan duidelijkheid en zekerheid, de behoefte aan waardering en respect, de behoefte om te ervaren zelf iets te kunnen en de behoefte om iets te betekenen. De vervulling van basisbehoeften wijst erop dat er een goede wisselwerking is tussen het kind en zijn omgeving en dat het kind zich emotioneel goed voelt. Welbevinden is zichtbaar als kinderen genieten, als ze plezier beleven en deugd hebben van elkaar en de dingen. Kinderen met een hoog welbevinden stralen vitaliteit en innerlijke rust uit, ze zijn spontaan, open en ontvankelijk voor hun omgeving en durven zichzelf te zijn.
- We verwachten van leerlingen dat ze inzicht hebben in de grote lijnen van de ontwikkeling van een kind om hiermee functioneel te kunnen omgaan bij verzorgingsmomenten, activiteiten, maaltijden Een beknopt overzicht hiervan wordt aangeboden door Havighurst. Bij Kind en Gezin vind je beeldmateriaal/filmpjes om de normale ontwikkeling te bekijken/bespreken/mee aan de slag te gaan
- ‘De 100 talen kinderen’ zijn een zeer inspirerend boek.
- Bij het organiseren en begeleiden van activiteiten zien we mooie samenwerkingsmogelijkheden tussen pedagogie en expressie. In dit leerplan staan verschillende leerplandoelen die functioneel kunnen gekoppeld worden aan spel/spelen/activiteiten op maat van kinderen. Het is belangrijk om kinderen uit te dagen/te prikkelen met zinvolle, leerrijke, (ontwikkeling)stimulerende, vernieuwende activiteiten, ook in gewoon

vrijtijdsverband (bijv. BKO) en dit op een uitdagende, enthousiasmerende, kindvriendelijke, gestructureerde, pedagogisch onderbouwde manier te doen.

- Bij het organiseren en begeleiden van activiteiten vertrekken we steeds vanuit de observatie van het kind en stemmen wij ons aanbod af op wat een kind nodig heeft/interesseert/stimuleert In de 3de graad verzorging wordt reeds aangeleerd dat activiteiten steeds doelgericht worden ontwikkeld/aangeboden - dat hierbij aandacht is voor het nodige materiaal/de ruimte - dat er aandacht moet besteed worden aan de inkleding van de activiteit en dat kinderen moeten 'warm gemaakt worden' om deel te nemen aan de activiteit - doch zelf beslissen of ze dit doen of niet. In de begeleiding van de activiteit verwachten we van leerlingen duidelijke instructies (concreet – stapsgewijs), een enthousiasmerende/motiverende, ondersteunende houding waarbij het groepsoverzicht behouden wordt. We verwachten dat leerlingen de nodige flexibiliteit kunnen aanwenden om nodige aanpassingen onmiddellijk te bedenken/uit te voeren en gepast omgaan met gewenst/ongewenst gedrag. Bij het afronden van de activiteit verwachten we dat leerlingen opnieuw oog hebben voor wat ze op welke manier vertellen/doen - dat ze de materialen en ruimte net en ordelijk achter laten.
- We kunnen hier zeker ook de link leggen naar de 4 culturele vaardigheden: waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en analyseren: www.cultuurkuur.be
- Soorten spel: vrij spel (creatief, lichamelijk, manipulatief) - fantasiespel - sociaal spel- gestructureerd spel (spelmateriaal en spelvoorzieningen)
- Muzikale expressie: Geluiden uit de omgeving: nabootsen en op een creatieve manier verwerken - creatief met klanken - samenstellen en uitwerken van een eenvoudig liedrepertoire voor kinderen -creatief met geluidsbronnen - muzisch-creatieve activiteiten
- Dramatische expressie: Dansante vorming - vormen van lichaamsexpressie - creatieve spelvormen - vrije expressie- relaxatie -
- Beeldende expressie: beeldende middelen -vormen en dimensie (2-, 3- en 4- dimensionaal) - licht en kleur- compositie (spreiding, concentratie, statisch, dynamisch, ritmisch, contrast, evenwicht..) - beeldende materialen en technieken: potloden, houtskool, krijt, pastels, verf, papier, karton, klei, textiel, schmink ... tekenen, schilderen, scheuren, snijden, ritsen vouwen, collage ... boetseren, assembleren ... digitale beeldvorming
- Thema-activiteiten: reis om de wereld, oplossen van fictieve probleempjes, sport- en spelactiviteiten
- Gebruik de spel- en speelmap van het 1e en 2e leerjaar van de 3e graad verzorging als basis en breid deze uit in functie van de doelgroepen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen stimuleren positieve contacten tussen kinderen onderling, stellen grenzen en geven kinderen kansen om hun sociale vaardigheden te oefenen. (co 02175).			
38.	De leerlingen tonen interesse en zijn alert voor wat er zich in de groep afspeelt.	<ul style="list-style-type: none"> • Kinderen in een groep: <ul style="list-style-type: none"> – groepsproces, – positieve sfeer in de groep. 	
39.	De leerlingen zorgen voor een positieve sfeer in de groep.		
40.	De leerlingen stimuleren positieve en respectvolle contacten tussen kinderen onderling.	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren van contacten: <ul style="list-style-type: none"> – positieve contacten, – respectvolle contacten. 	
41.	De leerlingen geven kinderen ruimte om verdraagzaam te leren samen spelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Verdraagzaam samen spelen 	
42.	De leerlingen stellen grenzen en leren kinderen omgaan met grenzen en het nemen van verantwoordelijkheden.	<ul style="list-style-type: none"> • Grenzen stellen • Omgaan met grenzen • Verantwoordelijkheid nemen 	
43.	De leerlingen geven kinderen een keuze/inspraak in wat ze in hun vrije tijd wensen te doen of niet te doen.	<ul style="list-style-type: none"> • Keuze en inspraak: <ul style="list-style-type: none"> – bij invulling vrije tijd. 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> • Elementen die meespelen in groepsprocessen zijn groepssamenstelling, groepsopbouw, groepsgrootte: de relaties tussen de groepsleden verschillen naargelang de leeftijd, het karakter, de interesses, gender 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Vormen van samenspel: solitaire spel, associatieve spel, parallel spel, samenspel. 		

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen herkennen de sociaal-emotionele behoeften van het kind en spelen hierop in. (K130301 Id16778-c)			
44.	De leerlingen geven elk kind het gevoel dat hij/zij welkom is en erbij hoort.	<ul style="list-style-type: none"> • Zich welkom voelen • Erbij horen 	
45.	De leerlingen benaderen elk kind op een positieve manier.	<ul style="list-style-type: none"> • Onvoorwaardelijk positieve aanvaarding 	
46.	De leerlingen merken op als een kind bang, boos, blij of verdrietig is en verwoorden de gevoelens van het kind.	<ul style="list-style-type: none"> • Gevoelens van kinderen: <ul style="list-style-type: none"> – aandacht ervoor, – verwoorden. 	
47.	De leerlingen reageren gepast als kinderen er nood aan hebben en geven hen elk de nodige aandacht.	<ul style="list-style-type: none"> • Gepast reageren • Aandacht voor elk kind 	
48.	De leerlingen zien probleemgedrag (bijv. bijten, pesten ...) en conflicten (ruzie maken) en spelen hier gepast op in.	<ul style="list-style-type: none"> • Probleemgedrag: <ul style="list-style-type: none"> – welk probleemgedrag, – analyse van probleemgedrag : wie-wat-waar-wanneer, – hoe ermee omgaan/oplossingsgericht denken vanuit pedagogische inzichten. • Conflicten: <ul style="list-style-type: none"> – welke conflicten, – analyse van het conflict : wie-wat-waar-wanneer, – hoe ermee omgaan/oplossingsgericht denken vanuit pedagogische inzichten. 	
49.	De leerlingen werken op het ritme van iedere baby/peuter.	<ul style="list-style-type: none"> • Ritme van het kind 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> • We verwachten dat leerlingen in alle mogelijke situaties aandacht hebben voor alle kinderen en ervoor zorgen dat elk kind zich altijd welkom voelt en erbij hoort. 		

- Op de website van Kind en Gezin/VBJK wordt verwezen naar DECET principes in het kader van diversiteit. Ook hier is het doel dat de kinderbegeleider op een positieve, opbouwende manier kan omgaan met alle kinderen, ouders, collega's en anderen. Deze DECET-principes moeten onze leerlingen niet beheersen: dit is eerder iets voor de organisator/verantwoordelijke.

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
De leerlingen zorgen voor een stimulerende, veilige, hygiënische en gezonde speelomgeving voor kinderen. (K130301 Id9513-c)			
50.	De leerlingen richten de ruimte in met speelhoeken die aansluiten bij de interesses van en diversiteit onder de kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> Sfeerschepping in de ruimte Inrichten van speelhoeken: <ul style="list-style-type: none"> Interesse, Diversiteit. 	
51.	De leerlingen onderhouden de leefruimte.	<ul style="list-style-type: none"> Onderhoud leefruimte 	
52.	De leerlingen zorgen voor een veilige omgeving en voor veilig materiaal voor kinderen en houden toezicht.	<ul style="list-style-type: none"> Veilige omgeving Veilig materiaal Toezicht houden 	
53.	De leerlingen passen de basisprincipes van ergonomie toe bij het heffen en tillen van baby's en peuters.	<ul style="list-style-type: none"> Ergonomie: <ul style="list-style-type: none"> bij heffen en tillen, bij onderhoud van de leefruimte, bij individuele interacties met de kinderen (kindhoogte). 	
54.	De leerlingen passen de basisprincipes ter preventie van ziekte en ter bevordering van de gezondheid toe.	<ul style="list-style-type: none"> Preventie van ziekte: <ul style="list-style-type: none"> hygiënische principes, voorkomen, handhygiëne, voedingsmiddelen hygiëne, <ul style="list-style-type: none"> bevordering van gezondheid. 	
55.	De leerlingen gaan adequaat om met onverwachte situaties.	<ul style="list-style-type: none"> Onverwachte situaties 	
56.	De leerlingen handelen volgens de voorgeschreven procedures als de veiligheid van een kind in gevaar is.	<ul style="list-style-type: none"> Procedures van veiligheid 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- Sfeerschepping wordt bijv. beschreven in 'Just Playing' van Janet R. Moyles.
- De risicoanalyses van Kind en Gezin bieden een mooi kader om de basisprincipes van hygiënisch, veilig, ergonomisch ... werken te bespreken.
- Het Vlaams Instituut Gezond Leven (www.gezondleven.be) biedt relevante informatie m.b.t. ziektepreventie en gezondheidsbevordering bij kinderen.
- Kind en Gezin biedt op haar website relevante informatie aan rond de hygiëne-eisen (voedselveiligheid) gesteld aan de kinderopvang, de groepsopvang en de gezinsopvang.

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.			
57.	De leerlingen bespreken de rol en de werking van Kind & Gezin in het bewaken en ondersteunen van de kwaliteit van de kinderopvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Kind en Gezin: <ul style="list-style-type: none"> – rol, – werking, • Kwaliteitsvolle kinderopvang 	
58.	De leerlingen integreren de visie op kwaliteitsvolle kinderopvang beschreven in het pedagogisch raamwerk in hun handelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogisch raamwerk 	
59.	De leerlingen hanteren zelfevaluatie-instrumenten die de kwaliteit binnen de kinderopvang in kaart brengen om hun handelen te optimaliseren.	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfevaluatie-instrumenten: <ul style="list-style-type: none"> – ZIKO / ZIKO-VO, – MEMO-Q. 	
60.	De leerlingen bespreken procedures, afspraken en richtlijnen uit het kwaliteitsbeleid/kwaliteitshandboek van de kinderopvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteitsbeleid/-handboek: <ul style="list-style-type: none"> – procedures, – afspraken, – richtlijnen. 	
61.	De leerlingen bespreken hoe bepaalde opvoedingsvisies een invloed hebben op de werking binnen de kinderopvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Instellingsgebonden visie op opvoeding 	
62.	De leerlingen werken planmatig en doelgericht.	<ul style="list-style-type: none"> • Planmatig werken • Doelgericht werken 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- Het pedagogisch raamwerk dient als kapstok (de lijm tussen de kennis, vaardigheid/attitudes) en geeft visie op kwaliteitsvolle kinderopvang weer - MEMOQ en ZIKO/-VO zijn instrumenten met andere doelstellingen die wel gelinkt zijn aan elkaar. Het is niet de bedoeling om bij de start van het schooljaar het ganse pedagogische raamwerk tot in detail te behandelen, wel om dit functioneel gedurende het ganse schooljaar mee te integreren zodat het in alles verweven wordt en als visie vertaald wordt in het handelen.

- In uitbreiding kan ook besproken worden welke controleorganen mee de kwaliteit bewaken (instrumenten zijn ook gebaseerd op het pedagogisch raamwerk).
- **Het pedagogisch raamwerk** voor de kinderopvang van baby's en peuters is een visietekst die verwoordt wat onder pedagogische kwaliteit van de opvang van baby's en peuters verstaan wordt. Het verduidelijkt vervolgens wat de kinderopvang betekent voor kinderen, voor gezinnen en voor de samenleving (cfr. de opdrachten van de kinderopvang). Daarna komen de uitgangspunten aan bod: hoe kijken we naar kinderen, gezinnen en de samenleving? Daarna wordt in grote lijnen weergegeven hoe pedagogisch handelen er in de praktijk uit ziet, waarbij in het gedeelte 'handelen ten aanzien van kinderen' uitgebreid ingegaan wordt op de ervaringsgebieden die bij het scheppen van een rijke omgeving richtinggevend zijn. Tot slot geeft het pedagogisch raamwerk geeft ook aan welke voorwaarden men het best voldoet om dit te realiseren.
- Het pedagogisch raamwerk vertrekt vanuit 4 basisdocumenten: de grondrechten van elke burger in dit land, het internationaal verdrag inzake de rechten van het kind, het decreet houdende de organisatie van kinderopvang voor baby's en peuters en de besluiten van de Vlaamse Regering over de vergunningsvoorwaarden en het kader van de Europese raad.
- M.b.t de mogelijke opvoedingsvisies willen we benadrukken dat kinderbegeleiders geen pedagogen zijn, die uitgebreide theoretische kennis over de mogelijke opvoedingsvisies moeten hebben. Onze kinderbegeleiders moeten zich informeren over de opvoedingsvisie van instellingen en in de praktijk wel kunnen omgaan met verschillende opvoedingsvisies. Het accent ligt - naast het hebben van enige basiskennis/weten dat er verschillende visies zijn - vooral op de toepassing en het omgaan ermee.

3.3. Cluster 3: Specifieke doelstellingen

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
De leerlingen zijn communicatief vaardig.			
63.	De leerlingen communiceren met de baby's, peuters, kinderen, ouders en anderen.	<ul style="list-style-type: none"> Gepaste communicatie: <ul style="list-style-type: none"> – verbaal, – non-verbaal, – responsief/sensitief. 	
64.	De leerlingen communiceren op gepaste wijze met de kinderen, collega's, verantwoordelijke, pedagogisch ondersteuner		
65.	De leerlingen passen hun taalgebruik aan in functie van de doelgroep.	Aangepast aan de doelgroep	
66.	De leerlingen luisteren actief.	Actief luisteren	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
<ul style="list-style-type: none"> In principe zijn de gesprekstechnieken en gespreksvaardigheden ruim aan bod gekomen in de 3de graad: vragen stellen, overleggen, gesprekken voeren, feedback geven en krijgen, informatie uitwisselen, actief luisteren Het is belangrijk dat leerlingen de vaardigheid oefenen (zowel de verbale als non-verbale communicatie) met aandacht voor wat gecommuniceerd wordt en hoe. Sensitief zijn: Uit de houding van de medewerkers blijkt aanvaarding en begrip voor de gevoelens, percepties en basisbehoeften van de kinderen. Kinderen worden gezien als volwaardige persoon, ze worden ernstig genomen. Medewerkers met een sensitieve begeleidingsstijl hebben oog voor wat kinderen denken, willen en voelen. Ze houden rekening met de behoeften van de kinderen aan individuele aandacht, erkenning, bevestiging en genegenheid en met hoe ze de wereld begrijpen. In het kader van responsief/sensitief omgaan met kinderen (of bij de bespreking van de algemene ontwikkeling) kan zeker verwezen worden naar het belang van het hechtingsproces (scheidingsangst) en de mogelijke consequenties van een veilige/onveilige hechting. Kennis van Standaardnederlands is binnen deze opleiding zeer belangrijk: de leerling staat immers in nauw contact/communicatie met kinderen, ouders, andere zorgverleners en externen. De leerling moet zichzelf vloeiend en spontaan kunnen uitdrukken zonder daarvoor aantoonbaar naar woorden te moeten zoeken. Zij/hij moet een conversatie kunnen voeren met de baby's, peuters, schoolkinderen, ouders, andere zorgverleners en externen en efficiënt kunnen rapporteren (ook via korte verslagen en mededelingen) aan andere zorgverleners. Indien de Nederlandse taal een probleem zou vormen, dan adviseren wij gerichte taalondersteuning en remediëring. 			

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen werken samen met ouders en erkennen hen als eerste opvoeder. (K130301 Id41361-c)		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
67.	De leerlingen erkennen en waarderen ouders als eerste opvoeder.	<ul style="list-style-type: none"> • Ouders als eerste opvoeder 	
68.	De leerlingen stellen vragen over de aanpak en de gewoonten van de baby/peuter (eten, drinken, slapen, spelen, troosten, zindelijk worden ...) en kind en over de verwachtingen van ouders ten aanzien van de opvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen stellen over: <ul style="list-style-type: none"> – aanpak, – gewoonten, – verwachtingen, – ... 	
69.	De leerlingen overleggen met de ouders over een aanpak van het kind in de opvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Overleg met ouders over aanpak 	
70.	De leerlingen vertellen hoe het kind zich voelt in de opvang en waarmee het bezig is geweest.	<ul style="list-style-type: none"> • Gesprek aangaan met ouders: <ul style="list-style-type: none"> – Hoe heeft kind zich gevoeld? – Wat heeft kind gedaan? 	
71.	De leerlingen werken samen met ouders op basis van vertrouwen.	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken op basis van vertrouwen • Factoren die het ontstaan van een vertrouwensrelatie beïnvloeden 	
72.	De leerlingen vragen feedback aan ouders over de opvang, gaan hier constructief mee om en reageren hier gepast op.	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen om feedback • Constructief omgaan met feedback 	
73.	De leerlingen luisteren actief naar wensen, bezorgdheden, klachten of problemen van ouders.	<ul style="list-style-type: none"> • Actief luisteren: <ul style="list-style-type: none"> – wensen, – bezorgdheden, – klachten, – problemen, – ... 	
74.	De leerlingen stellen ouders onderling aan elkaar voor en stimuleren ontmoeting tussen ouders.	<ul style="list-style-type: none"> • Ouders aan elkaar voorstellen • Ontmoeting stimuleren • Ouderparticipatie bevorderen 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- Een interessant boek is: Ontmoeten is simpel, maar niet altijd gemakkelijk – cfr. stimuleren van ouderparticipatie.
- Het voorstellen van ouders aan elkaar en ontmoeting stimuleren kadert ook binnen het verruimen van het netwerk van deze ouders, zodat ze bij elkaar terecht kunnen voor steun, praktische problemen

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen werken samen, geven feedback en maken afspraken met andere begeleiders. (K130301 Id41355-c)			
75.	De leerlingen overleggen met collega's, pedagogisch ondersteuner, verantwoordelijke over de aanpak en opvolging van een kind. (individueel of groep).	<ul style="list-style-type: none"> • Overleg: <ul style="list-style-type: none"> – aanpak en opvolging. 	
76.	De leerlingen bespreken met collega's, pedagogisch ondersteuner, verantwoordelijke het omgaan met ouders, collega's en anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Bespreken: <ul style="list-style-type: none"> – omgaan met ... 	
77.	De leerlingen houden rekening met de gevoeligheden en de verscheidenheid aan mensen.	<ul style="list-style-type: none"> • Gevoeligheden • Verscheidenheid / diversiteit 	
78.	De leerlingen signaleren conflicten en hanteren ze op een professionele manier.	<ul style="list-style-type: none"> • Conflicten: <ul style="list-style-type: none"> – signaliseren, – bespreekbaar maken, – ermee omgaan. 	
79.	De leerlingen geven conflicten tijdig aan en maken ze bespreekbaar met collega's, pedagogisch ondersteuner, verantwoordelijke.		
80.	De leerlingen geven en aanvaarden feedback aan collega's, pedagogisch ondersteuner, verantwoordelijke.	<ul style="list-style-type: none"> • Feedback geven • Constructief omgaan met feedback 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> • Feedback zit zowel op niveau van samenwerken met ouders als met samenwerken met andere begeleiders. • Naast aanpak, opvolging en omgang moeten ook opvoedingsproblemen met de ouders en andere begeleiders bespreekbaar gemaakt worden zodat (indien nodig) kan doorverwezen worden naar andere ondersteuning/organisaties. • Naast conflicten bespreekbaar maken, moet dit ook kunnen voor grensoverschrijdend gedrag: assertief/agressief gedrag, agressie (verbaal/fysiek), andere vormen van grensoverschrijdend gedrag (geweld, pesterijen, seksueel ongewenst gedrag ...), hoe adequaat omgaan met grensoverschrijdend gedrag. 		

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen werken samen met anderen in functie van de opvang van het kind. (K130301 Id23310-c)			
81.	De leerlingen bespreken met welke organisaties in de kinderopvang samengewerkt kan worden.	• Samenwerken met organisaties	
82.	De leerlingen werken op vraag van ouders samen met anderen (bijv. als een kind specifieke zorg nodig heeft).	• Samenwerken in functie van specifieke zorg • Kinderen met een beperking/specifieke ontwikkelingsbehoefte	
83.	De leerlingen wisselen informatie uit met medewerkers van organisaties en scholen in de buurt.	• Informatie uitwisseling met: – organisaties, – scholen.	
84.	De leerlingen werken activiteiten uit met medewerkers van organisaties en scholen in de buurt.	• Activiteiten uitwerken met – organisaties, – scholen.	
85.	De leerlingen nemen met kinderen (en/of ouders) deel aan activiteiten in de buurt.	• Deelnemen aan activiteiten in de buurt	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijke organisaties zijn: ondersteuningsnetwerk kinderopvang, stadsdienst, Huis van het Kind, opvoedingswinkel, inloopteams, speelpleinwerking, buurtwinkels, sportfaciliteiten, OCMW • Het gebruik van de Sociale kaart is in principe gekend vanuit de 3° graad. • Kinderen met een beperking/specifieke ontwikkelingsbehoefte: het is onmogelijk om alle beperkingen/ontwikkelingsbehoeften in de opleiding aan bod te laten komen. Aandacht voor de meest voorkomende beperkingen/zorgbehoeften (met de visie op inclusie) worden wel besproken met de focus op waar moet ik als begeleider op letten. • Het is de bedoeling dat we met kinderen echt gaan deelnemen aan activiteiten in de buurt. Dit kunnen kleine activiteiten in de buurt zijn bijv. bij de bakker, een feestje 			

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen begeleiden kinderen bij hun aankomst en afhaalmoment. (J130401 Id17965-c)			
86.	De leerlingen bespreken het belang en het gebruik van een kindvolgsysteem.	<ul style="list-style-type: none"> Kindvolgsysteem: <ul style="list-style-type: none"> – belang, – gebruik. 	
87.	De leerlingen noteren de aanwezigheden.	<ul style="list-style-type: none"> Afwezigheden noteren 	
88.	De leerlingen bespreken het belang van samenwerking binnen de transitie van kinderopvang naar kleuteronderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> Transitie 	
89.	De leerlingen lassen een wenperiode in voor nieuwe baby's en peuters.	<ul style="list-style-type: none"> Wennen: <ul style="list-style-type: none"> – baby en peuters, – kleuters, – kinderen in BKO. 	
90.	De leerlingen geven nieuwe kinderen in de opvang de kans om te wennen en maken hen wegwijs.		
91.	De leerlingen geven het kind een warm onthaal en afscheid als het weggaat.	<ul style="list-style-type: none"> Warm onthaal Warm afscheid 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> Het is vooral belangrijk dat leerlingen kennis maken met kindvolgsystemen die op stageplaatsen gebruikt worden. ZiKo-Vo is een zelfevaluatie-instrument om de evolutie van een kind op te volgen. Graag willen we de aandacht erop vestigen om baby's en peuters steeds wakker van de ouders te ontvangen en aan hen terug te geven (cfr. vanuit de observatie / alertheid voor shaking infant syndrome). 		

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen ondersteunen het kind bij al zijn activiteiten. (co 02174)			
92.	De leerlingen bespreken de aandachtspunten voor de kinderbegeleider bij het begeleiden van vrij spel en begeleid spel.	<ul style="list-style-type: none"> • Soorten spel • Vrij spel en begeleid spel: <ul style="list-style-type: none"> – onderscheid, – belang, – aandachtspunten. 	
93.	De leerlingen herkennen in concrete situaties de spelinteresses en noden van het kind.	<ul style="list-style-type: none"> • Spelinteresse • Nood 	
94.	De leerlingen laten ruimte voor vrij spel en bieden keuzemogelijkheden.	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimte voor vrij spel • Keuzemogelijkheden • 	
95.	De leerlingen nemen deel aan de spel- en bewegingsactiviteiten van de baby's, peuters en kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Mee doen • Mee spelen: <ul style="list-style-type: none"> – behouden van begeleidingsfunctie, – spelprikkel aanreiken zonder het spel over te nemen 	
96.	De leerlingen spelen gericht mee (bijv. rollenspel/voetballen).		
97.	De leerlingen brengen iets vernieuwends aan bij het spel.	<ul style="list-style-type: none"> • Iets vernieuwends <ul style="list-style-type: none"> – een bestaand spelconcept aanpassen aan thema, aan groep ... – een bestaand spelconcept uitbreiden, – vernieuwende spelideeën aanbrengen en uitwerken. 	
98.	De leerlingen werken op kindhoogte.	<ul style="list-style-type: none"> • Kindhoogte 	
99.	De leerlingen kijken en luisteren naar wat het kind probeert uit te drukken en spelen hierop in.	<ul style="list-style-type: none"> • Kijken en luisteren naar • Inspelen op 	
100.	De leerlingen stimuleren kinderen tot taal en geven hen spreekkansen.	<ul style="list-style-type: none"> • Taalverwervingsproces 	

101.	De leerlingen praten veel met de kinderen op alle momenten van de dag en maken gebruik van een rijke taal (spreekt in volzinnen en geen kindertaal).	<ul style="list-style-type: none"> Eerste taal en tweede taal Taalstimulering: <ul style="list-style-type: none"> – belang, – technieken, – rijk taalgebruik. Spreekkansen geven 	•
102.	De leerlingen zetten een baby/peuter aan tot nieuwe, onbekende activiteiten (grenzen verleggen).	<ul style="list-style-type: none"> Nieuwe / onbekende activiteiten Grenzen verleggen 	•
103.	De leerlingen zorgen voor structuur (tijdens het opvangmoment) en regelmaat doorheen de dag.	<ul style="list-style-type: none"> Structuur en regelmaat: <ul style="list-style-type: none"> – belang, – dagindeling. 	•
104.	De leerlingen maken de dagindeling duidelijk voor het kind en de ouders.		•

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- De kennis van informatiebronnen (bijv. websites om spelactiviteiten op te zoeken), animatie- en spelvormen met baby's, peuters en schoolgaande kinderen is in principe verworven vanuit de 3e graad bijv. speelbank.be - speelidee.be - speelplein.net
- Pedagogisch documenteren helpt om met andere ogen naar kinderen te kijken en beter op hen in te spelen.
- Naast het aanbieden van georganiseerde activiteiten, moeten leerlingen zeker gestimuleerd worden om te kijken naar kinderen - waar kinderen mee bezig zijn/nood aan/interesse voor hebben - en inspelen op die nood of de activiteit van het kind via hun handelen, met gerichte activiteiten, vrij spel Het is aangewezen hierbij ook rekening te houden met de omgeving en speelplekken.
- In het kader van nieuwe activiteiten aanbrengen/stimuleren tot iets nieuw wijzen we graag op het belang van de **zone van naaste ontwikkeling** van Vygotsky. Zone van naaste ontwikkeling: Medewerkers spelen in op en ondersteunen initiatieven van kinderen. Ze zetten kinderen aan om verder te exploreren. Zo spreken ze kinderen aan in hun zone van naaste ontwikkeling. De zone van naaste ontwikkeling is het gebied waarin kinderen zich uitgedaagd voelen en zich aan de grens van hun mogelijkheden bewegen. Dat kan door eigen initiatief van de kinderen zelf, door inbreng van medewerkers of door stimulans van andere kinderen. Zo komen sleutelervaringen tot stand.
- Sleutelervaringen** zijn ervaringen die een sleutelrol vervullen in de ontwikkeling van kinderen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen organiseren rust- en bewegingsmomenten. (co 02176)			
105.	De leerlingen herkennen de behoeften van een kind aan rust.	<ul style="list-style-type: none"> • Rust en slaap: <ul style="list-style-type: none"> – belang, – veilige rust- en slaapomgeving, – behoefte, – signalen, – preventie wiegendood, – begeleiding bij / actief toezicht. • Huiswerk maken • Stille ruimte 	
106.	De leerlingen respecteren de signalen van de baby/peuter dat hij nood heeft aan rust.		
107.	De leerlingen zorgen ervoor dat kinderen die er nood aan hebben kunnen rusten of hun huiswerk kunnen maken.		
108.	De leerlingen stemmen de duur van het rustmoment af op de behoeften van het kind.		
109.	De leerlingen organiseren het rustmoment en houden actief toezicht.		
110.	De leerlingen herkennen de behoefte van het kind aan bewegen en geven hen hiertoe de ruimte.	<ul style="list-style-type: none"> • Bewegen: <ul style="list-style-type: none"> – Behoefte, – ruimte geven, – stimuleren. 	
111.	De leerlingen stimuleren het kind tot bewegen.		
112.	De leerlingen geven kinderen ruimte om rond te hangen, niets te doen en vrij te spelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Rondhangen, niets doen • Vrij spel • Prikkelarme momenten • Prikkel dosering aanleren bij kinderen die daar behoefte aan hebben. • Solitair spel 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			
	<ul style="list-style-type: none"> • Een leuk filmpje om 'ruimte tot rondhangen, niets doen en vrij spel' bespreekbaar te maken is: Kids gone wild: Denmerk's Forest Kindergartens. 		

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHouden	DECR. NR. CODE
De leerlingen verzorgen het kind in functie van zijn / haar behoeften. (co 02177)			
113.	De leerlingen herkennen de symptomen van ziek zijn.	<ul style="list-style-type: none"> • Ziek zijn: <ul style="list-style-type: none"> – koorts, – braken, – diarree, – bloed. 	
114.	De leerlingen zorgen voor zieke kinderen in de opvang conform de geldende richtlijnen.	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met zieke kinderen 	
115.	De leerlingen passen de verzorging aan de behoeften van het kind aan.	<ul style="list-style-type: none"> • I.f.v. de nood/ behoefte <ul style="list-style-type: none"> – kind aan- en uitkleden, – verluieren, – eventueel badje geven, – parameters controleren (bijv. temperatuur). 	
116.	De leerlingen maken van de verzorging een één-één moment met de baby/peuter en spelen in op signalen en vragen van de baby/peuter.	<ul style="list-style-type: none"> • Één-één-moment • Inspelen op signalen: <ul style="list-style-type: none"> – luierdermatitis, – melkkorsten, – luizen, – huidproblemen, – ... • Inspelen op vragen van het kind 	
117.	De leerlingen geven elk kind individuele aandacht.	<ul style="list-style-type: none"> • Individuele aandacht 	
118.	De leerlingen helpen het kind om voor zichzelf te zorgen.	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfredzaamheid/zelfstandigheid 	
119.	De leerlingen helpen - in samenspraak met de ouders - om de peuter/kleuter zindelijk te worden.	<ul style="list-style-type: none"> • Zindelijkheidstraining 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN			

- Bij het instaan voor de zorg van een kind, veronderstellen we grondige kennis van de verzorgingstechnieken van de 3de graad met specifieke aandacht voor de noden van het kind.
- De taken van een kinderbegeleider (wat hij in het kader van verzorging wel of niet mag doen) wordt mee bepaald door 'KB 78' - vervangen door de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
De leerlingen passen EBHO toe bij kinderen.			
120.	De leerlingen kennen de basisprincipes van eerste hulp.	<ul style="list-style-type: none"> • Basisprincipes eerste hulp 	
121.	De leerlingen passen levensreddend handelen toe bij kinderen van 0-12 jaar.	<ul style="list-style-type: none"> • Levensreddend handelen 0-12j <ul style="list-style-type: none"> – typische gevaren voor kinderen, – stabiele zijligging, – stikken/verslikken. • In uitbreiding: <ul style="list-style-type: none"> – wat zit in een kindvriendelijke huisapotheek van 0-12j – wat doen bij: <ul style="list-style-type: none"> – kleine wonden (schaafwonde, tanddoorlip, neusbloeding ...), – insectenbeten, – bijtwonden, – voorwerpen in neus en oor, – afgebroken, – blauwe plekken, – verbranding/hitteslag/onderkoeling, – vergiftiging, – stuipen, – allergische reactie, – ... 	
122.	De leerlingen passen reanimatie van een baby en kind volgens de geldende ERC-richtlijnen toe.	<ul style="list-style-type: none"> • Reanimatie: <ul style="list-style-type: none"> – CPR – AED 	
SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKE			

- In principe is EHBO vanuit de 3de graad gekend - toch verwachten we een opfrissing, herhaling of - indien nodig - expliciet aanleren van deze vaardigheden bij kinderen voor leerlingen op stage vertrekken.
- Volgens het Min. Besluit vergunning van 25 nov. 2016 moet men hierbij aandacht hebben voor volgende onderdelen:
 - Een **theoretisch deel** waarbij minstens volgende onderwerpen aan bod komen: de typische gevaren voor kinderen, de basisprincipes van eerste hulp, het stappenplan van reanimatie volgens de geldende ECR richtlijnen en het bewustzijn, de ademhaling en circulatie.
 - Een **praktisch deel** waarbij ruim de tijd wordt gegeven om te oefenen en waarbij minstens de volgende onderwerpen aan bod komen: het inoefenen van reanimatie van kinderen op poppen met de maat van de opgevangen kinderen, de handelingen bij verslikken en stikken, de veiligheidshouding (aangepast aan de leeftijd van de opgevangen kinderen).
- De leraar dient een medische of verpleegkundige opleiding te hebben en in die hoedanigheid te beschikken over praktijkervaring, actuele kennis inzake levensreddend handelen bij kinderen en ervaring in het aanleren van levensreddend handelen volgens richtlijnen.
- De basisopleiding levensreddend handelen wordt door verschillende instanties aangeboden - doch kan ook via een train the trainer aan leerlingen aangeboden worden. Lijst van bevoegde opleidingsorganisaties via <https://www.kindengezin.be/opleidingen-en-infosessies/sector-en-partners/door-andere-organisaties/kinderopvang/#Levensreddend-handelen-ki>.

LEERPLANDOELSTELLINGEN m.b.t. het De leerlingen bereiden baby- en peutermaaltijden, organiseren en begeleiden eetmomenten (vieruurtje, eventueel lunch op woensdagmiddag). (J130401 Id50381-c)		LEERINHOUDEN	DECR. NR. CODE
123.	De leerlingen herkennen de behoeften van het kind aan eten, drinken en stemmen de praktische organisatie hierop af.	<ul style="list-style-type: none"> • Behoeften en signalen: <ul style="list-style-type: none"> – eten, – drinken, • Organisatie hierop afstemmen 	
124.	De leerlingen hanteren voedings- en dieetvoorschriften voor kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Voedings- en dieetvoorschriften: <ul style="list-style-type: none"> – voedingsmodel / voedingswijzer • Etiket lezen: <ul style="list-style-type: none"> – allergenensymbolen. • Inzicht in intoleranties: <ul style="list-style-type: none"> – lactose-intolerantie, – glutenintolerantie. • Inzicht in allergenen: • Koemelkeiwitallergie <ul style="list-style-type: none"> – soja-allergie, – notenallergie, – ... 	
125.	De leerlingen passen bereidingstechnieken toe voor melkflesvoeding, baby- of peutermaaltijden.	<ul style="list-style-type: none"> • Melkflesvoeding <ul style="list-style-type: none"> – opwarmen en bewaren van borstvoeding. • Babymaaltijden • Peutermaaltijden 	
126.	De leerlingen organiseren het eetmoment voor een groep kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Eten in groep • Begeleiding van het eetmoment: 	
127.	De leerlingen begeleiden het eetmoment van het kind, volgens de leeftijd, ontwikkeling en mogelijkheden van de kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> – leeftijd, – ontwikkeling, – mogelijkheden. 	
128.	De leerlingen helpen baby's, peuters en kleuters om zelfstandig te eten en te drinken.	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren tot zelfstandigheid • Duur in functie van de behoefte 	

129.	De leerlingen stemmen de duur van het eetmoment af op de behoeften van het kind.		
130.	De leerlingen hebben tijdens het eetmoment aandacht voor de beleving van het kind.	<ul style="list-style-type: none"> De beleving tijdens het eetmoment 	

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

- In principe is de gezonde/gevarieerde baby- en peutervoeding gekend vanuit de 3e graad.
- In principe is de bereiding van flesvoeding/omgaan met borstvoeding en de bereiding van baby- en peutermaaltijden gekend vanuit de 3de graad.
- Indien nodig, moet dit terug opgefrist worden voor leerlingen op stage vertrekken.
- Kind en Gezin geeft op haar website duidelijke informatie staan rond (voedsel)allergie en (voedsel)intolerantie.
- Kind en Gezin geeft op haar website duidelijke adviezen met aandachtspunten voor het bewaren, ontdooien en opwarmen van borstvoeding.
- Kind en Gezin geeft op haar website informatie over voedingsbehoeften, aanbevelingen rond de keuze van voedingsmiddelen en tips rond het begeleiden bij het eetmoment in functie van de leeftijd en de mogelijkheden van het kind.
- De leerplandoelstellingen rond “zorgen voor een stimulerende, veilige, hygiënische en gezonde speelomgeving voor kinderen” omvatten ook handvatten m.b.t. hygiënisch en voedselveilig handelen in de kinderopvang, groepsopvang en gezinsopvang.
- Het herkennen in voedingsmiddelen in bronnen van allergenen en herkennen van allergenen op verpakkingen van voedingsmiddelen is een relevante opdracht.

4. Minimale materiële vereisten

De praktijklokalen dienen te voldoen aan de technische voorschriften betreffende arbeidsverhoudingen van de Codex over het Welzijn op het Werk van het Algemeen Reglement voor Arbeidsbescherming (ARAB) en het Algemeen Reglement op elektrische installaties (AREI).

Inrichting van de voldoende ruime lokalen: nutsvoorzieningen:

- voorzieningen voor koud en warm water,
- elektriciteitsvoorzieningen voor verlichting, aansluiting toestellen en apparaten,
- voldoende bergruimte.

Inrichting van de lokalen: infrastructuur:

- zone voor presentatie en bediening van voedsel,
- zone voor handhygiëne,
- zone voor werking met textiel,
- zone voor opbergen van het materieel.

Didactische keuken met mogelijkheid tot:

- opslag van grondstoffen en producten voor voedselbehandeling,
- koeling en diepvriesbewaring van grondstoffen en bereid voedsel,
- koude en warme maaltijdproductie,
- maaltijdbediening,
- vaathygiëne,
- afvalhygiëne,
- nazorg in de keuken/verbruikersruimte.

Materieel nodig voor voedselbehandeling:

- voor de technieken: portioneren, schillen, beleggen, snijden, verkleinen, inschenken ... ,
- voor het bereiden van eenvoudige maaltijden: dunschiller, scherp keukenmes, plastic roerlepel, garde, blikopener, schaar, snijplank, vergiet, rasp, weegschaal, mixer, waterkoker, koffiezet, maatbeker, kookpan, steelpan, onderleggers voor kookpotten, ovenwanten, bakvorm ... ,
- voor het bewaren van voedingsmiddelen (koeling),
- voor het presenteren en afruimen van bereid voedsel (o.m. dienbladen/plateau voor op- en afdienen ...),
- bij de voedselpresentatie (o.m. tafelbekleding ...).

Materieel voor het maaltijdgebeuren:

- eetgerief voor kinderen: borden, tassen, glazen, messen, vorken, eetlepels, soeplepel,
- vaatdoek, keukenhanddoek, hulpmiddelen (bordrand, bekertjes met drinktuit ...).

Materiaal en materieel, toestellen en apparaten voor zorg:

- lokaal met o.a. kinderbed, bedlinnen voor kinderbed, verzorgingstafel met verzorgingskussen, babybad, stoffen luiers en wegwerpluiers, vuilbak voor luiers, baby- en kinderkleding, washandjes, handdoeken, eventueel potje voor zindelijkheidstraining,
- oefenpop: type baby,

- producten en materiaal in verband met EHBO (verbandmateriaal, ontsmettingsmiddelen, eventueel EHBO-koffer),
- materiaal voor detailzorg: babythermometer / badthermometer, kam, borstel, babyzeep, tandenborstel, beker, kindertandpasta, zalf tegen luieruitslag, doosjes/bijsluiters medicatie
- materiaal voor reinigen van ruimte en materialen (bijv. speel- en werkmateriaal: o.a. ontsmettingsproducten en schoonmaakproducten en materiaal om het te gebruiken bijv. spons, doek).

Materiaal voor activiteiten (beeldende expressie, muzikale expressie, dramatische expressie ...):

- spel, speelgoed, knutselmateriaal, vingerverf ... in functie van de leeftijdsfase/ontwikkelingsfase
- multimedia (computer, beamer, internet ...).